

Arviointitulosten raportointi

YMPS437 YVA-erikoiskurssi

Kevät 2015

Arviointiraportti

- Arviointiselostuksessa kuvataan arviointimenettely ja sen tulokset
 - laadulla on suuri merkitys (mm. YVA-menettelyn vaikuttavuus)
- Ymmärrettävä esitys
 - Hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin ja vertailun kannalta oleellisen
 - Kuvaa sidosryhmien osallistumista ja näkemyksiä
 - Varsinainen vaikutusten arviointi tulisi esittää niin selkeästi, että lukija pystyy muodostamaan oman käsityksensä paneutumatta arviointimenetelmien periaatteisiin ja taustateorioihin
 - Voidaan jäsentää monella eri tavalla
 - Tulokset voidaan esitellä vaikutuksittain tai vaihtoehdoittain

- Selostuksen keskeinen tarkoitus on lisätä kansalaisten tiedonsaantia
 - Riittävän selkeä ja johdonmukainen rakenne, jolloin lukija voi löytää raportista häntä kiinnostavan osan
 - Teksti ei saa olla liian teknistä tai muuten vaikeaselkoista
 - vaikeasti ymmärrettäviä termejä tulisi välttää tai ainakin selittää ne ymmärrettävästi
 - Raportoidaan hankkeen arvioidut **merkittävimmät vaikutukset**, näihin liittyvät selvitykset ja johtopäätökset niin, että lukija voi ymmärtää asiantuntijan päättelyketjun ja perustelut
 - Useissa maissa lähtökohtana on, että vain merkittäviksi arvioidut vaikutukset raportoidaan arviointiselostuksessa
 - Uusi EU-direktiivi vienee raportointia tähän suuntaan, jolloin tulevaisuudessa myös suomalaisissa YVA-selostuksissa voitaisiin keskittyä vain merkittäviksi arvioituihin vaikutuksiin ja niihin liittyviin ympäristötekijöihin
 - Asian ymmärrettävyyttä voidaan huomattavasti parantaa esimerkiksi kuvia ja taulukoita käyttämällä
- Raportin pituus
 - Kaivos-YVA –oppaassa ehdotetaan varsinaisen arviointiselostuksen laajuudeksi 100–150 sivua.
 - Selostuksia voitaisiin tiivistää esimerkiksi
 - siirtämällä yksityiskohtaiset nykytilan kuvaukset ja vaikutus selvitykset liitteiksi, joihin yleistasoinen teksti viittaa
 - Arviointiselostukseen on hyvä liittää lyhyt kuvaus arviointiin liittyvistä erilliselvityksistä ja siitä, miltä osin niitä on käytetty arvioinnissa
 - karsimalla toistoa

Käytetyt arviointimenetelmät

- Tärkeä kuvata hyvin, että lukija pystyy luottamaan arviointiin
- Kuvataan vaikutuksittain siten, että noudatetaan samaa logiikkaa koko raportin läpi
- Menetelmäluvussa kerrotaan lähtötiedot ja menetelmät, joiden avulla asian nykytilaa ja toiminnan aiheuttamaa vaikutusta on selvitetty
 - Lähtötietoina käytetään usein aiempia selvityksiä, seurantoja, tilastoja, karttoja, rekisteritietoja tai tietoja vastaavasta toiminnasta muualla
 - Teknisesti mitattavista asioista kerrotaan käytettävät mittausmenetelmät, mittayksiköt, matemaattiset mallit ja niiden lähtöoletukset tms.
 - Laadullisissa arvioinneissa tietolähteinä ovat usein kirjallisuus, paikallisten kokemukset (esim. asukaskysely tai haastattelut) sekä useisiin lähtötietoihin perustuva asiantuntija-arvio
- Menetelmäkuvauksessa on hyvä mainita, että hankkeen aiheuttamaa muutosta kulloiseenkin arvioitavaan asiaan verrataan ko. asian nykytilaan ja mahdollisiin ohjearvoihin
 - Nollavaihtoehdossa nykytilaan verrataan ko. asian oletettua kehitystä ilman hankkeen toteutusta.
 - Menetelmäkuvauksessa kerrotaan myös miten arvioidaan muutoksen merkittävyyttä

Valitut ja hylätyt vaihtoehdot ja ei-merkittävät vaikutukset

- Kuvataan kaikki tarkastellut vaihtoehdot ja perustellaan, miksi alustavat ja hylätyt vaihtoehdot on karsittu tarkastelusta
- Perustellaan sekä ne vaikutukset, jotka otetaan mukaan tarkasteluun että ne, jotka jätetään pois
 - Kaikki hankkeen aiheuttamat muutokset mainitaan, mutta merkityksettömästä vaikutuksesta ei kannata kirjoittaa sivukaupalla
 - Alustava merkittävyyden arviointi ohjaa keskittymään oleellisiin, merkittäviin vaikutuksiin
 - Tiettyyn merkittävyydsluokkaan kuuluvia vaikutuksia käsitellään suunnilleen samalla tarkkuustasolla ja sivumäärällä.
 - Merkittäviksi arvioidut vaikutukset on ilmaistava selkeästi

Keskeiset vaikutukset ja merkittävyyden arviointi

- Vaikutusten arviointi on sitä luettavampi, mitä tiiviimmin ja selkeämmin asiat pystytään raportissa ilmaisemaan
 - Jokaisen vaikutusluvun alkuun tai loppuun samankaltainen yhteenveto- tai tietolaatikko ko. vaikutuksesta
 - Vaikutuksen merkittävyyttä voidaan arviointiselostuksessa kuvata sanallisesti, värikoodeja, asteikkoa tai plus- ja miinusmerkkejä hyödyntäen
 - Jos merkittävyys kuvataan sanallisesti vaikutusarviointiluvussa ja värikoodein koontitaulukossa lopun vertailuluvussa, tulisi sanallisten arviointien kytkeytyä taulukon vastaavien kuvallisten esitysten kanssa
 - Merkittävyyden asteikko ja arvioinnin kriteerit tulee kuvata selkeästi
 - On selvennettävä mitä tarkoitetaan sanalla ”erittäin merkittävä”, ”merkittävä”, ”kohtalainen” tai ”vähäinen”

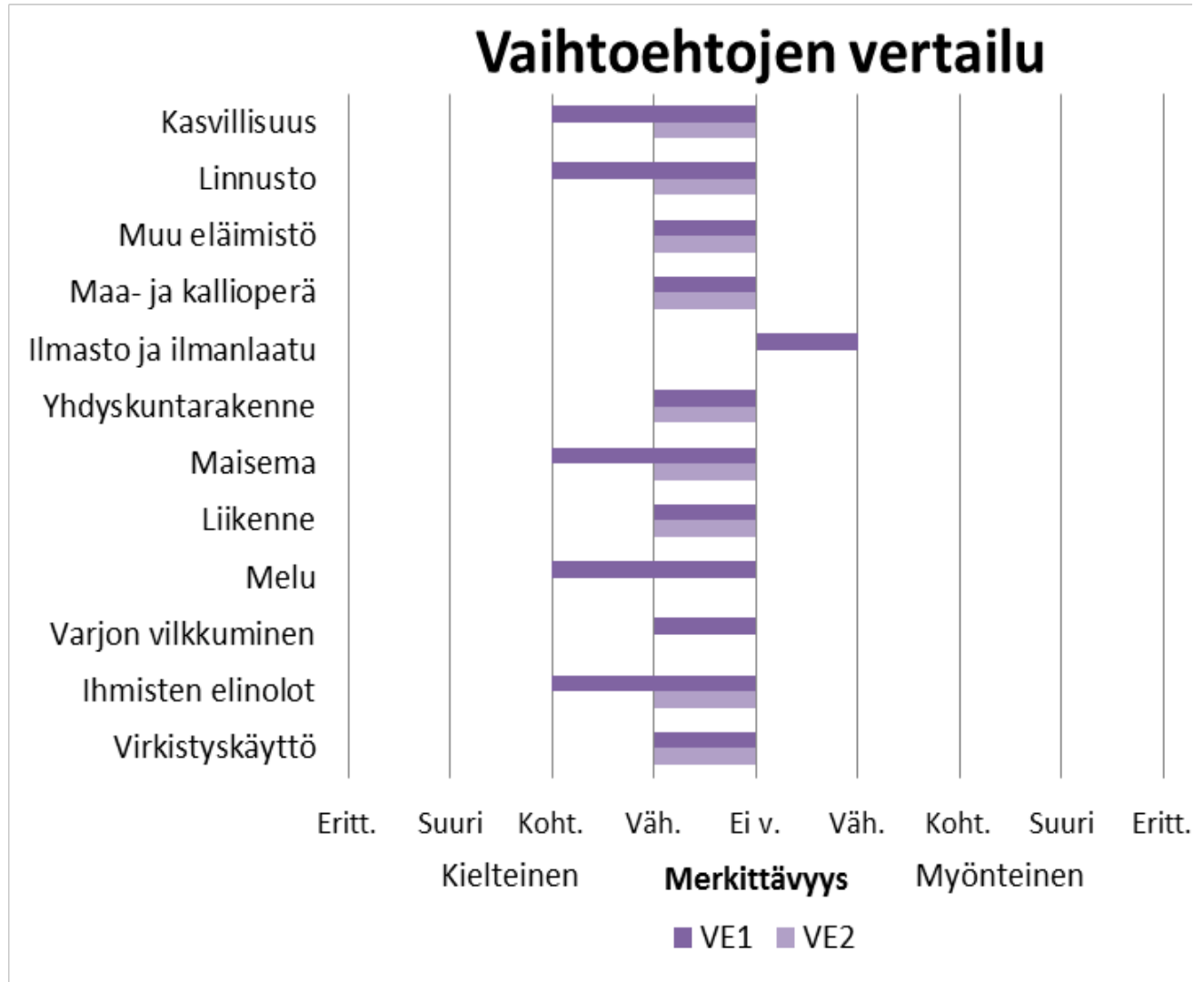
Epävarmuustarkastelu

- Kunkin vaikutustarkastelun yhteydessä tai omana lukunaan tulisi käsitellä arvioinnin epävarmuustekijöitä
 - yksilöidään tarkemmin eikä vain todeta, että ”lähtötiedot perustuvat laitoksen esisuunnitteluun ja saattavat muuttua suunnittelun edetessä”
- Jos hankevaihtoehtoihin ja vaikutuksiin liittyviä riskejä ja epävarmuutta ei haluta/pystytä esittämään tarpeeksi tarkasti (riippuu esim. hankevaiheesta), esitetään oletukset ja reunaehdot, joiden varassa arvioinnissa edetään
- Myös vaikutusten arvioinnissa käytettyjen ennusteiden epävarmuutta ja sen vaikutusta olisi hyvä tarkastella
 - Mallinuksissa ilmaistaan tulokseen vaikuttavia epävarmuustekijöitä, niiden mahdollisen vaikutuksen suuruusluokka ja tuloksen luotettavuus.

Vaihtoehtojen vertailu

- Kaikki vaihtoehdot, myös nollavaihtoehto, tulisi käsitellä tasapuolisesti, mutta arviointia kohdennetaan olennaisiin asioihin
 - Arvioinnin aikana toteuttamiskelvottomiksi todetut vaihtoehdot jätetään vähemmälle tarkastelulle
- Vertailutaulukko, jossa vaihtoehdot ovat sarakkeina ja eri vaikutukset riveinä tai päinvastoin
- Yhteenvetotaulukko, jossa kuvataan vain keskeisimmät perusteet
 - vapaamuotoinen sanallinen kuvaus
 - vakiomuotoinen sanallinen asteikko
 - väri-, symboli- tai numerokoodi
 - ruudun koko symbolisoi vaikutuksen merkittävyyttä
 - edellisten yhdistelmä
- Vertailun helpottamiseksi voidaan tehdä kaksi yhteenvetotaulukkoa: ensin sanalliset kuvaukset ja sitten pelkkä merkittävyydestaulukko värein ja/tai symbolein
 - Värien käyttö tai erilaiset symbolit, kuten + ja - -merkit tai hymynaamat vaativat selityksen
 - Yleensä värisävyistä vihreä mielletään myönteiseksi ja punainen kielteiseksi (vrt. liikennevalovärit)
 - Väriin voimakkuus/tummuus kuvastaa vaikutuksen voimakkuutta
 - Asteikko on hyvä näkyä joka sivulla varsinkin silloin, jos pelkät värisävyerot kuvastavat merkittävyyttä
 - Hyvin suurta värien ja sävyjen määrää sekä pieniä värieroja ei kannata käyttää
- Yhteenvetotaulukossa esitetään myös nollavaihtoehto

**Esimerkki
vaihtoehtoja
vertailevasta
kuvaajasta**

Tiivistelmä

- Arviointiselostuksesta tehdään tiivistelmä, joka julkaistaan yleensä myös erillisenä painotuotteena ja tiedostona
- Tiivistelmän ymmärrettävyys ja selkeys ovat ensiarvoisen tärkeitä
 - moni lukee ainoastaan tiivistelmän
- Tiivistelmästä voidaan tehdä havainnollinen, esitteen kaltainen kaavioiden ja kuvien kooste joissa on vähemmän raporttimaista tekstiosuutta

Vaikutusten merkittävyys:

---	--	-	0	+	++	+++
Erittäin merkittäviä kielteisiä vaikutuksia	Merkittäviä kielteisiä vaikutuksia	Jonkin verran merkittäviä kielteisiä vaikutuksia	Vain vähäisiä vaikutuksia	Jonkin verran merkittäviä myönteisiä vaikutuksia	Merkittäviä myönteisiä vaikutuksia	Erittäin merkittäviä myönteisiä vaikutuksia

	VE 0+	VE 1	VE 2	VE 3	VE 4
SOSIAALISET VAIKUTUKSET	---	----	-	++	+
ALUERAKENNE JA MAANKÄYTTÖ	---	-	+	++	+
LUONTO	0	-	----	----	--
POHJA- JA PINTAVEDET	+	0	-	-	-
MAISEMA JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ	0	----	-	++	+
MELU	+	+	++	+++	++
PÄÄSTÖHAITAT asutukselle välillä Virojoki – Vaalimaa	---	---	-	++	++
LIIKENNE	---	++	++	+++	+++
RAKENTAMISEN AIKAISET VAIKUTUKSET	-	----	---	-	---
KIINTEISTÖVAIKUTUKSET	0	----	---	-	---

Esimerkki vaihtoehdoille arvioidun vaikutusten merkittävyyden esittämisestä YVA-selostuksen tiivistelmässä (Valtatien 7 parantaminen Haminan ja Vaalimaan välillä)